

Landsplanredegørelse 2015

Forelæggelsesnotat

(Medlem af Naalakkersuisut for Finansier og Råstoffer)

I Landsplanredegørelsen for 2015 gør Naalakkersuisut status på centrale samfundsparametre og beskriver, hvor langt vi er kommet i forhold til at skabe bedre koordinering og større sammenhæng mellem den fysiske planlægning og den økonomiske planlægning.

Det er den første landsplanredegørelse siden 1995, så der er behov for et opdateret billede af vigtige parametre for samfundsudviklingen. Naalakkersuisut vil i 2016 fremlægge en ny landsplanredegørelse, der bygger videre på statusbeskrivelserne og kommer med anbefalinger.

Tiden har ikke stået stille de sidste 20 år. Med strukturreformen i 2009 blev der lagt en væsentlig del af plankompetencen ud til kommunerne. Koordineringen mellem den fysiske og økonomiske planlægning skal derfor ske i kommunerne og i selvstyret, mellem kommunerne og selvstyret samt i forhold til de store infrastrukturselskaber. Koordineringen er nødvendig, hvis vi i fællesskab skal sikre en afbalanceret udvikling i landet.

Det fremgår af Landsplanredegørelsen, at vi har en demografisk udvikling, som for det første har stået på i mange år og for det andet følger den samme trend, som kan ses i andre lande. Vi skal derfor ikke forvente, at vi politisk fundamentalt kan ændre på de demografiske tendenser.

En af tendenserne er, at vi blive flere ældre, og at der bliver født færre børn. Det betyder, at årgangene, som kommer ind på arbejdsmarkedet, tæller færre personer end tidligere årgange.

En anden hovedtendens er, at vi bliver flere uddannede. Det er i sig selv meget glædeligt. Flere kvinder end mænd tager en uddannelse. Uddannelse hænger ofte tæt sammen med at bo i de større bosteder. Det er kun i større bosteder, det reelt er muligt at oprette jobs, som kræver visse uddannelser. Dette forhold bidrager til, at mange af de nyuddannede på grund af jobmuligheder vælger at blive i de større bosteder frem for at flytte tilbage til de mindre bosteder. Det er med til at give en skæv fordeling af kønnene på de enkelte bosteder.

Begge disse to forhold – at vi bliver flere ældre og at vi bliver bedre uddannede – skal indgå i den økonomiske og fysiske planlægning. Landsplanredegørelsen dokumenterer andre væsentlige forhold, der skal indgå i planlægningen og som har stor betydning for den økonomiske holdbarhed både nationalt og kommunalt:

- Der er meget store geografiske forskelle på uddannelsesniveaet.
- Kommunernes forsørgerbyrde varierer meget,
- Mange i den arbejdsduelige alder er uden for arbejdsmarkedet.
- Erhvervsstrukturen varierer betydeligt, med en stor offentlig dominans mange steder.

Investeringer i infrastruktur og digitalisering bliver nødvendige

Ændringerne i demografien med flere ældre giver en stigende forsørgerbyrde og højere udgifter. Det stiller store og nye krav til, hvordan vi fremadrettet vil indrette samfundet. Pengene er knappe, så vi skal sikre den bedst mulige udnyttelse af den kapacitet, som vi har. Her er synlig planlægning og gensidig koordinering vigtige faktorer.

Vi er nødt til at opbygge en infrastruktur, der understøtter en holdbar økonomisk udvikling. Vi skal sørge for at binde landet bedre sammen internt. Vi skal også skabe bedre muligheder for at komme til og fra Grønland med varer og personer.

Digitalisering en nødvendighed. Det gælder for dialogen mellem borgeren og det offentlige, i den offentlige administration, i undervisningen samt ved erhvervsudvikling. En forudsætning for en velfungerende digital forvaltning er, at vi har godt digitalt styr på de mest basale oplysninger. De basale oplysninger om adresser, personnummer, virksomhedsnummer og koblingerne mellem kaldes grunddata. Der er derfor igangsat et omfattende program for at få styr på vores grunddata.

80 % af alle de oplysninger, som behandles i det offentlige, kan stedfæstes geografisk. Det er meget nemmere at håndtere mange sammenhængende oplysninger, når man kan se dem på et kort. I 2009 blev NunaGIS introduceret, men vi skal fortsat blive bedre til at udnytte de mange muligheder, som NunaGIS giver. Naalakkersuisut har derfor igangsat et stort program, som skal integrere NunaGIS og visning af informationer på digitale kort endnu bedre i den offentlige administration.

Koordinering er en forudsætning for sammenhæng

I de fora, hvor Naalakkersuisut mødes med de kommunale politikere, er der bred politisk enighed om, at der er behov for at koordinere bedre. Den bedre koordinering er også blevet efterlyst af Inatsisartut.

For at kunne koordinere skal der være synlighed i forhold til, hvad den enkelte enhed har af ønsker, planer og konkrete initiativer. Kommunerne har deres planstrategier. For Selvstyrets enheder handler det om at udarbejde anlægssektorplaner. De store infrastruktur- og forsyningsselskaber har deres planlægning. Planlægningsarbejdet er således godt i gang.

Det at udarbejde anlægssektorplaner er en stor opgave, som man aldrig bliver helt færdig med. Anlægssektorplaner er et dynamisk værktøj, som både skal sikre synlighed og skal sikre mulighed for løbende tilpasning. Det er moderne planlægning med mange involverede beslutningstagere. Med gennemsigtighed, dialog og koordinering skal vi sikre en meget bedre investeringsplanlægning. En manglende koordinering er dyr for samfundet. Vi har ikke råd til at lade være.

Beslutninger på et oplyst grundlag

For at kunne planlægge ordentligt er det nødvendigt at vide, hvordan vores virkelighed ser ud. Det er vigtigt at vide det, hvis der er store demografiske forskydninger i befolkningen, for det har væsentlige betydning for planlægningen.

Når vi skal planlægge indretningen af samfundet, så skal mange niveauer inddrages. Vi skal have en administrativ struktur i det offentlige, som er hensigtsmæssig. Vi skal beslutte, hvordan arbejdsdelingen mellem selvstyret og kommunerne skal se ud. En vigtig brik i den beslutning er antallet af kommuner og kommunernes befolkningsmæssige størrelse. Ved arbejdsdelingen mellem selvstyret og kommunerne er det den laveste fællesnævner mellem kommunerne, der er afgørende for hvilke opgaver, kommunerne kan overtage, og hvilke opgaver, kommunerne ikke kan overtage.

Servicedifferentiering har vi haft altid. Det er vigtigt, at vi bliver enige om hvilke kriterier, der skal lægges til grund for den servicedifferentiering, som vi ønsker. Økonomien er en faktor, som vi ikke kan komme uden om, men hvilke andre faktorer ønsker vi at lægge vægt på, når vi skal beslutte, hvilken servicedifferentiering, vi vil have?

Vi er nødt til at vide, hvilke forskydning, der er mellem bosteder. Hvilke bosteder vokser, og hvilke bosteder bliver mindre? Hvordan ser vores flyttemønstre ud, og hvilke faktorer er med til at afgøre, om vi flytter eller ikke flytter? Hvem af os er mest mobile, og hvem flytter mindst? Der er mange spørgsmål at stille, og vi er nødt til at kende svarene. Det er ud fra de svar, vi kan lave de nødvendige analyser for at opnå en bæredygtig planlægning.

En vigtig analyse, der kan være med til at hjælpe os til at sikre gode beslutninger, er en synliggørelse af hvilke sårbarheder, det enkelte bosted står over for. Ved at skabe en ens ramme for beskrivelsen af samtlige af vores bosteder, har vi et langt bedre grundlag for at træffe holdbare beslutninger.

Offentlig debat skal sikre sammenhængskraft

Som jeg indledte med at sige, så giver Landsplanredegørelse 2015 en status for mange af de spørgsmål, som vi skal stille os. Vi har imidlertid brug for yderligere viden. Derfor vil Naalakkersuisut frem til foråret 2016 gennemføre en offentlig debat, hvor alle kan bidrage med meninger om, hvad der er vigtigt for os at måle og vide noget om ved vores bosteder. Den offentlige debat vil også komme til at handle om andre relevante problemstillinger.

De mange input fra den offentlige debat skal indgå i udarbejdelsen af Landsplanredegørelse 2016, som Naalakkersuisut forventer at fremlægge på efterårssamlingen i 2016. Til den tid vil vi have et langt bedre grundlag for at træffe beslutninger om de nødvendige prioriteringer, som vi er ikke længere kan udskyde at forholde os til.

Jeg vil dog allerede nu gerne slå fast, at udgangspunktet for disse beslutninger vil være, at Naalakkersuisut ønsker en udvikling med vækst i alle kommuner og en holdbar økonomisk udvikling i hele den offentlige sektor.

Med disse ord overlader jeg landsplanredegørelsen til Inatsisartuts velvillige behandling.